

СЕКЦІЯ 1

РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

SECTION 1

REALITIES AND PROSPECTS OF BUILDING THE RULE OF LAW IN UKRAINE AND THE WORLD

Бабкова Т. В.

*суддя у відставці, к.ю.н., доцент кафедри теорії
права та конституціоналізму,
Західноукраїнський національний університет*

Конституційні та міжнародно-правові аспекти державного устрою України в контексті «мирних планів» партнерів врегулювання війни

Питання державного устрою України є надзвичайно актуальною темою сьогодення, враховуючи події, які відбуваються у нашій державі, - повномасштабне вторгнення та збройна агресія з боку Російської Федерації.

Нинішні території сучасних країн є міжнародно визнаними і недоторканими. Відповідно, кожна держава повинна поважати кордони інших, утримуватися від захоплення територій країн і здійснення будь-яких інших насильницьких дії з метою загарбання земель суверенних держав.

В той же час міжнародно-правові принципи і норм, які регулюють питання території, суверенітету та кордонів нехтуються та попираються державою-агресором.

Вказана тема також викликає інтерес тим, що постає питання про статусу окупованих українських територій, які агресор загарбав і провів так званий «референдум» для того, аби включити дані території до свого складу з відповідним закріпленням у конституції Російської Федерації [1,2].

З боку політиків іноземних країн та нашої держави все частіше лунають заклики до України для досягнення миру прийняти «болюче рішення» у вигляді тимчасової відмови від території.

Пропозиції партнерів України стосовно мирного врегулювання війни в Україні в тому числі включають визнання США де-юре контролю Російської Федерації над Кримом, визнання де-факто контролю Російської Федерації

над Луганськом, над частинами Запорізької, Донецької та Херсонської областей [3].

В той же час міжнародно-правові аспекти територіального устрою країн охоплюють низку принципів і норм, які регулюють питання території, суверенітету та кордонів. Основні аспекти включають суверенітет і територіальну цілісність, коли кожна держава має право на суверенітет над своєю територією, це право передбачає недоторканність кордонів і заборону на зовнішнє втручання. Поряд з цим існує принцип самовизначення, відповідно до якого народи мають право визначати свій політичний статус і добробут. Це може стосуватися як автономії, так і незалежності.

Поряд з цим держави можуть укладати міжнародні угоди щодо кордонів, територіальних вод, повітряного простору тощо. Важливими є договори, які регулюють питання демаркації кордонів і співпраці в управлінні спільними ресурсами.

Міжнародне право передбачає механізми вирішення територіальних спорів, такі як міжнародні суди або арбітраж. ООН також може бути залучена для вирішення конфліктів, що загрожують міжнародному миру.

Безпосередньо відповідно до діючої редакції Конституції України Україна – суверенна і незалежна, демократична, соціальна і правова держава, унітарна, парламентсько-президентська республіка. Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування [4].

Відповідно до унітарної побудови державного ладу України, наша держава складається з областей й Автономної Республіки Крим. Державна влада в Україні ділиться на три гілки: законодавча, виконавча та судова.

Унітарний устрій передбачає собою такий устрій держави, де кожна її адміністративно-територіальна одиниця має такий самий статус, як інші одиниці. У державі з таким устроєм може існувати лише одна конституція, яка діятиме на кожній її адміністративно-територіальній одиниці.

Влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Виконавча влада в країні належить Кабінетові Міністрів, а законодавча — парламенту (Верховній Раді України). Найвищим органом судової влади в Україні є Верховний Суд. Конституційний Суд України є органом конституційної юрисдикції, який забезпечує верховенство Конституції України.

Можливість впливати на роботу усіх трьох гілок влади: виконавчої, законодавчої та судової, має Президент України – згідно з Конституцією України він зобов'язаний припиняти будь-які їх дії, що порушують основний Закон України.

З урахуванням викладеного позиція Президента України відносно того, що Україна підтримує всі пропозиції партнерів заради миру та отримання надійних гарантії безпеки, окрім тих, що суперечать нашим цінностям та Конституції України, є обґрунтованою та відповідає чинним конституційно-правовим нормам [5].

В той же час можливим механізмом пошуку компромісу з метою завершення війни в Україні, отримання стабільного та справедливого миру, надійних гарантії безпеки, на погляд автора, є створення так званої

Конституанти – унікального установчого органу з особливим статусом (Конституційної Асамблеї, Конституційного Конвенту, Установчих зборів), до складу якого будуть включені Президент України, представники парламенту, Кабінету Міністрів України, Конституційного Суду України, місцевого самоврядування, громадськості.

Спроби такого вектору працюватимуть над пошуком мирного шляху розв'язання кризи, перешкоджатимуть спробам перепису Конституції на поталу швидкоплинним політичним домовленостям, в поєднанні із врахуванням особливостей національної та світової політичної системи у сукупності з стратегічними прогнозами розвитку світу. Робота такого органу повинна відбуватися за наявності широкого громадського обговорення та конкуренції інтелектуальних підходів, анонімності соціологічного опитування, публічності розробки тексту та змісту актуальних конституційно-правових, із забезпеченням прямої трансляції засідань такого органу в змi.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Українська правда Радбез ООН не визнає "референдум" у Криму. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/03/7/7017978/>.
2. Новини ООН. URL: <https://news.un.org/en/story/2022/09/1128161>.
3. Пропозиції мирної угоди з Україною, викладені США. URL: <https://www.reuters.com/world/ukraine-peace-deal-proposals-set-out-by-us-talks-paris-2025-04-25/>.
4. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
5. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-pidtrimuye-vsi-propoziciyi-partneriv-zaradi-miru-ok-97333>.

УДК 341:344

Banakh S. V.

*J. D., Professor, Department of Criminal
K. Law and Procedure
West Ukrainian National University,*

Kovalchuk O. Ya.

*Ph.D., Associate Professor, Theory of Law and
Constitutionalism Department,
West Ukrainian National University*

Smart technologies for war crimes documentation and investigation

As of April 1, 2025, the Office of the Prosecutor General has registered more than 170,000 war crimes and crimes of aggression committed by Russians during the war in Ukraine. In reality, there are many more [1]. It is currently challenging to bring the occupiers to justice. When evidence of Russian crimes in Ukraine